

آیا آمریکا در جمهوری آذربایجان قصد ایجاد پایگاه نظامی دارد؟

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران

دکتر افشار سلیمانی

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : در چند روز اخیر ویس از سفر وزیر امور خارجه آمریکا به باکو و در آستانه سفر وزیر امور خارجه این کشور به جمهوری آذربایجان (که از زبان گیتس در ملاقات با همتای آذربایجان مطرح شد) برخی خبرگزاریها و مطبوعات باکو و بعضا روسیه، هدف از سفر چند روز پیش رابرت گیتس وزیر دفاع آمریکا به باکو تلاش آمریکا جهت نیل به توافق در مورد مسایل باقیمانده در ایجاد پایگاه نظامی در ج . آذربایجان قلمداد نموده اند. این حدس و گمان از آنجا بیشتر مطرح شد که نامه باراک اوباما به الهام علیف توسط وزیر دفاع آمریکا تسلیم شد و در خصوص محتوای نامه خبری منتشر نگردید. لذا برخی کارشناسان در این خصوص می گویند استفاده از جملاتی با لحن ملایم در نامه باراک اوباما به الهام علی اف رییس جمهوری آذربایجان نیز با هدف آمریکا در مورد استقرار پایگاه نظامی در آذربایجان در ارتباط است.

تعداد بسیار اندکی از تحلیلگران نیز معتقدند نیل به توافق در مورد عبور نیروهای نظامی آمریکا از طریق آذربایجان به افغانستان نیز سرآغازی برای تاسیس پایگاه نظامی به آذربایجان است. در عین حال، آمریکا امکان استفاده از چنین پایگاهی در آذربایجان در صورت مبادرت به جنگ با ایران را نیز بررسی می کند. این عده از تحلیلگران بحرانی شدن مناسبات غرب با ایران را بویژه پس از تصویب قطعنامه چهارم در شورای امنیت سازمان ملل عاملی دیگر در خصوص احتمال ایجاد پایگاه نظامی آمریکا در آذربایجان می پندارند.

در همین حال برخی دیگر به این مساله که آیا مقامات باکو به استفاده از اراضی آذربایجان علیه ایران امکان خواهند داد یا نه؟ با ابهام می نگرند. آندری آرشیف مدیر موسسه استراتژیک روسیه نیز این مساله را که آمریکا در صدد استقرار پایگاه نظامی در آذربایجان می باشد، تایید می کند و گرمی مناسبات موجود آمریکا با آذربایجان را قابل درک تلقی می کند، به گمان وی آمریکا قصد دارد در مورد طرح هایی که در صدد اجرای آنها در منطقه است، با آذربایجان همکاری بکند و آذربایجان نیز خواستار تسریع روند حل و فصل مناقشه قره باغ توسط آمریکا است. وی سفر اخیر رابرت گیتس به جمهوری آذربایجان و دیدار قریب الوقوع هیلاری کلینتن از باکو را در این راستا می داند. عده ای نیز چنین می پندارند که مساله تاسیس پایگاه آمریکا در ج آذربایجان توان چانه زنی جمهوری آذربایجان در برابر ایران را برای امتیاز گیری افزایش می دهد. همزمان با طرح این مسائل، گفته می شود موضوع استقرار نیروهای باصلاح حافظ صلح آمریکایی و روسی در منطقه اشغالی فضولی در نزدیکی مرز ایران و در منطقه اشغالی

کلبرج در نزدیکی مرز ارمنستان در چارچوب طرح مادرید مطرح شده است

طرح مجدد موضوع استقرار احتمالی پایگاه نظامی آمریکا در ج آذربایجان در شرایطی صورت می گیرد که این موضوع از حدود ده سال پیش و بعد از حادثه یازدهم سپتامبر مطرح بوده و برخی می گویند ایستگاههای راداری آمریکا در شمال و جنوب آذربایجان واقع شده است. اما دولت باکو می گوید این کشور از تجهیزات و کمکهای آموزشی آمریکا در رادار آستارا و راداری که در شمال این کشور نصب شده است استفاده میکند و این رادارها تحت فرماندهی نیروهای آذربایجان است. گفتنی است این مطالب در حالی مطرح می شوند که روسیه پایگاه راداری قیله را در جمهوری آذربایجان تحت اداره خود رادار و آنرا برای مدت ۲۵ سال از این کشور اجاره نموده است و به نظر می رسد قرارداد آن قبل از اتمام موعد مقرر از سوی دو کشور تمدید شود.

موضوع مهمتر اینکه ولادیمیر پوتین پیشتر زمانی که رئیس جمهور روسیه بود به همتای آمریکایی وقت خود پیشنهاد استفاده مشترک از پایگاه مذکور را به آمریکاییها ارائه نمود تا آنها از راه اندازی پایگاه دفاع موشکی در اروپای شرقی سابق خودداری نمایند. این پیشنهاد چندان هم بی تاثیر نبود و سبب دیدار کارشناسان دو کشور گردید و احتمالا همکاری آنها نیز آغاز شده است چراکه آمریکا از استقرار پایگاه مذکور در لهستان و رومانی چشم پوشی نمود. (البته دلایل دیگری نیز داشت. اخیرا موضوع استقرار موشکهای پاتریوت آمریکا در لهستان مطرح شده است)

از آنجا که عمدتا تحلیلگران روسی با سفارش عناصر وابسته به کرملین مبادرت به درج مقاله وتحلیل بویژه در موضوعات مربوط به سیاست خارجی می نمایند بنظر می رسد در شرایط فعلی که مسکو تهران را بواسطه عدم وفای به عهد خود و رای علیه ایران در شورای امنیت برای چهارمین بار آزرده اند و عدم اعتماد به روسیه را از فضای نظری کارشناسان وتحلیلگران مستقل روابط دوکشور به فضای تصمیم گیری منتقل نموده اند قصد دارند با ایجاد جنگ روانی و ارائه مطالب انحرافی، حساسیت تهران را به تلاشهای واشنگتن در منطقه (قفقاز جنوبی بویژه آذربایجان) معطوف نمایند تا از توجه دولت و ملت ایران به رفتارهای غیر دوستانه روسیه بکاهند. لذا طرح مجدد موضوع ایجاد پایگاه نظامی آمریکا در آذربایجان و تبلیغات پیرامون آن در این راستا صورت میگیرد.

پرواضح است که آذربایجان با آمریکا و ائتلاف مربوطه در خصوص باصلاح مبارزه با تروریسم همکاری می کند و تعداد اندکی از نیروهای نظامی این کشور در عراق و افغانستان حضور دارند. همچنین همکاری باکو با آمریکا در راستای ارسال محموله هاو نیروهای نظامی به افغانستان مسجل است و همه این موارد آشکارا اعلام شده است. از سوی دیگر آمریکا پایگاههای مجهزی در منطقه خلیج فارس دارد و با ایران نیز با حضور ناوهای هواپیما برش همسایه است و نیروهای نظامی این کشور و همپالگهایش در عراق و افغانستان حضور دارند. از همه اینها گذشته، ترکیه عضو ناتو است و پایگاه نظامی اینجریلیک متعلق به ناتو در این کشور مستقر است (هرچند که دولت حاکم فعلی اجازه استفاده از این پایگاه را به آمریکا در حمله به عراق نداد و در شرایط فعلی هم با توجه به بروز حوادث مربوط به غزه و عدم توجه آمریکا و ۵ کشور دیگر به بیانیه سه جانبه تهران در

خصوص تبادل اورانیوم کم غنی شده با سوخت ۲۰ درصدی مناسبات آنکارا با آمریکا قدری به زحمت افتاده است)

بانگرس به مولفه های فوق آیا می توان گفت آمریکا بدنبال ایجاد پایگاه نظامی در آذربایجان است ؟

به ظن اینجانب پاسخ سوال منفی است. دلایل دیگری نیز برای اثبات این ادعا می توان بر شمرد :

-آمریکا توان نظامی بسیار بیشتری نسبت به ایران و دیگر کشورها دارد و می تواند ضربه زیادی به کشور مقصد وارد نماید. اما به دلیل چالشها وهزینه های بسیاری که پس از جنگ براین کشور تحمیل می شود (مشابه آنچه که در عراق و افغانستان شاهدیم) از این پس قصد هجوم نظامی تمام عیار به هیچ کشوری را بویژه کشورهای مسلمان را نخواهد کرد. استراتژی امنیت ملی اوباما هم بر دیپلماسی و اقتصاد تاکید دارد. توان نظامی در کنار موقعیت ژئوپولیتیک ایران نیز فرصت بسیار خوبی فراهم نموده تا آمریکا و اسرائیل را به تفکر زیادی وادارد. نظام بین الملل هم امکان حمله تمام عیار به ایران را نمی دهد.

هر چند یک احتمال ضعیف وجود دارد در مراحل غائی که موضوع هسته ای ایران انگونه که آنها می خواهند به سرانجام نرسد، آمریکا و اسرائیل و ائتلافی نسبتا جهانی به این تصمیم برسد که با استفاده از آخرین تکنولوژی های نظامی وبدون استفاده از نیروی نظامی زمینی و حتی المقدور با استفاده از هواپیماهای بدون خلبان و موشکهای با توان ضربه عمیق و ضد موشکها و.. مناطق حساس نظامی وهسته ای ایران را هدف حملات خود قرار دهند. احتمال این اقدام از آنجا قوت می گیرد که آمریکا اخیرا بودجه ای ۲۰۵میلیون دلاری برای کمک به ایجاد سیستم موشکی تحت نام گنبد آهنین نمود که قادر خواهد بود هر گونه حمله موشکی نیروهای متخاصم را فوری شناسائی نموده و اقدام به ضد حمله نماید تا قبل از برخورد موشک به هدف، نابود گردد. همچنین در چند ماه اخیر خبرهایی در خصوص خریدهای نظامی بیشتر از سوی امارات وعربستان و کاهش حساسیت رادارهای عربستان بمنظور فراهم نمودن امکان حمله هواپیماهای اسرائیل به ایران از فضای عربستان را شاهد بوده ایم.

ذکر نکات فوق به این منظور بود که اولاً آمریکا قصد حمله تمام عیار به ایران را ندارد و نخواهد داشت .

ثانیاً بعنوان یک اقدام غائی و در صورت اجبار ، احتمال حمله موردی و مقطعی با استفاده از تجهیزات نوین الکترونیکی و هواپیماهای بدون خلبان در قالب ائتلاف نسبتاً جهانی دور از ذهن نیست .

ثالثاً برای یک اقدام موردی و مقطعی آمریکا نیازی ندارد با صرف هزینه های فراوان در آذربایجان اقدام به ایجاد پایگاه نظامی به معنی اخص نماید. و از امکانات خود در خلیج فارس استفاده خواهند کرد . ضمن اینکه مسکو امکان استفاده آمریکا از رادار قبله در آذربایجان را برای این کشور فراهم نموده است. (ازاین رادار روسها علیه ایران در جنگ تحمیلی عراق استفاده می کردند و اطلاعات مربوط به آرایش نظامی ایران را به عراقی ها می دادند <کاری فرانسه نیز با هواپیماهای آژاکس انجام میداد) و انگهی آمریکا حساسیت روسها را می داند و به دلیل مخالفت روسیه اگر هم مایل باشد به دنبال ایجاد پایگاه نظامی نمی رود چراکه در دوره آقای اوباما روابط مسکو و واشنگتن بهبود یافته و هر دو کشور همکاری مشترک را بر رقابت پرهزینه ترجیح می دهند . تحولات قرقیزستان ، گرجستان ، رای روسیه علیه ایران در شورای امنیت و جلب نظر روسیه در همکاری با ناتو و اتحادیه اروپا و محتوای استراتژی سیاست خارجی روسیه و استراتژی امنیت ملی آمریکا گواهی بر این ادعاست. (با احتمال زیاد مدودف رئیس جمهور روسیه که هم اکنون در آمریکا به سر می برد امتیازات دیگری نیز از آمریکا خواهد گرفت و در آینده نزدیک روند ورود روسیه به سازمان تجارت جهانی با تسهیلات بیشتری مواجه خواهد شد.)

مزید بر دلایل فوق الذکر سوال دیگری به ذهن متبادر می گردد آیا آمریکا حاضر است پایگاه نظامی در آذربایجان احداث نماید در شرایطی که اراضی این کشور توسط ارمنستان اشغال گردیده است ؟ یا به تعبیر دیگر آیا آمریکا حاضر است بر علیه ارمنستان همکیش خود اقدامی نماید ؟ یعنی با ایجاد پایگاه نظامی امکان استفاده احتمالی از آنرا علیه ارمنستان از سوی آذربایجان فراهم نماید؟

یک احتمال بسیار ضعیف (نزدیک به محال) می تواند وجود داشته باشد آنهم معامله میان واشنگتن و باکو . به این معنا که واشنگتن در بازگرداندن اراضی متصرفه آذربایجان کمک کند و باکو اجازه احداث پایگاه نظامی را در کشور خود به آمریکا بدهد . با توجه به تعدد بازیگران در بحران قره باغ و مولفه های موثر داخلی و منطقه ای این احتمال به صفر تقلیل می یابد.

در خاتمه می خواهم خاطر نشان سازم با عنایت به مطالب فوق

۱- آمریکا به دلایل سیاسی ، امنیتی ، ژئوپولیتیک و … قصد ایجاد پایگاه نظامی تمام عیار در آذربایجان و قفقاز جنوبی را ندارد .

۲- جمهوری آذربایجان به دلایل تاریخی ، فرهنگی ، ژئوپولیتیک ، نظامی و امنیتی و … قصد اعطای امتیاز برای ایجاد پایگاه نظامی از سوی آمریکا و هیچ کشور دیگری به و یژه به منظور حمله احتمالی به ایران را ندارد.

۳- تصویب دکترین نظامی جدید در مجلس ملی آذربایجان عمدتاً بر آزاد سازی اراضی اشغالی این کشور از تصرف ارمنستان با توسل به زور و ایجاد احتمالی پایگاه نظامی موقت در شرایط خاص استوار است. این قانون بیشتر جنبه جنگ روانی دارد برای ارمنستان و کشورهایی که در آینده محتمل است تهدیدی برای آذربایجان محسوب شوند یا در عمل اتفاقی رخ دهد . (رئیس دولت موقت قرقیزستان صرفاً به دلیل یک بحران داخلی در جنوب کشور از روسیه درخواست کمک نظامی کرد اگر در معرض تهدید خارجی بود چه می کرد؟ به هر حال کشورهای کوچک برای تضمین حکومت و امنیت کشور خود به این سو و آم سو می زنند)

۴- انتشار اخبار پیرامون ایجاد احتمالی پایگاه نظامی در جمهوری آذربایجان برای ایجاد حساسیت در ایران از سوئ مخالفین جمهوری اسلامی جهت ایجاد سردی در مناسبات تهران ‐ باکو و ایجاد فرصت برای خود و افزایش فشار تنش تهران با بازیگران فرا منطقه ای و همچنین انحراف توجه ایران به آمریکا و کاهش توجه به رفتار غیر دوستانه روسیه در رابطه با ایران صورت می گیرد . (مسکو به قطعنامه چهارم شورای امنیت رای مثبت داد <علیه ایران > . پوتین اعلام کرد سیستم موشکی اس ۳۰۰ را نمی ان به ایران داد ، مدودف گفت ایران نمی تواند عضو اصلی سازمان شانگهای شود و در نشست سران شانگهای در ازبکستان برای جلوگیری از ورود ایران به شانگهای تصویب کردند که کشورهایی که تحت تحریم سازمان ملل هستند نمی توانند عضو این سازمان شوند. ایران باید از عضویت ناظر در این سازمان انصراف دهد . دلایل آم موضوع بحث دیگری است که اگر فرصتی باشد و دیگر دوستان نپرداخته باشند شاید بنده به آن بپردازم)

۵- توافقنامه همکاریهای دوستانه دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان در سال ۱۳۸۱ (احتمالاً) توسط آقایان سید محمد خاتمی و مرحوم حیدر علیف روسای جمهور وقت کشور با مضا رسید و در یکی از بندهای آن (احتمالاً ششم) طرفین توافق کردند که به هیچ کشور ثالثی اجازه استفاده از خاک خود را جهت ضربه زدن به کشور مقابل را نخواهند داد. در اوایل سال ۱۳۸۴ در سفر ژنرال صفر ای اف وزیر دفاع جمهوری آذربایجان به تهران که برای اولین بار در طول مناسبات دو کشور صورت می گرفت ، توافقنامه همکاریهای نظامی ‐ فنی بین دو کشور توسط وی و دریادار شمخانی همتای ایرانی او امضا شد و در این سند مجدداً بر مفاد بند ششم سند ۱۳۸۱ تأکید گردید . اینگونه توافقات نشان می دهد که دو طرف قصدی برای دعوت از کشورهای ثالث بمنظور تعدی به کشور مقابل ندارند و هر گونه مسادله دوجانبه خود را از طریق مذاکرات دوستانه و با استفاده از سرمایه های تاریخی و فرهنگی و دیدنی خود حل و فصل خواهند نمود.

مناسب است تهران تحت تاثیر تبلیغات ایجاد شده در خصوص ایجاد پایگاه نظامی آمریکا در آذربایجان قرار نگیرد و واکنش مقامات رسمی صرفاً در برابر اظهاراتی باشد که مقامات رسمی آذربایجان مطرح می نمایند و در صورت ایجاد ذهنیت و هر گونه سوالی نسبت به پیگیری شفاف آن با مقامات آذری اقدام نمایند. توصیه نمی شود قبل از اظهارات مقامات آذری در این خصوص ، اقدامی رسمی از سوی تهران صورت پذیرد چراکه با حفظ عزت جمهوری اسلامی ایران همخوانی ندارد.

پایان پیام.